

In memoriam mons. Valentin Pozaić (15. rujna 1945. — 15. svibnja 2023.)

Tadija Milikić SJ*

Valentin Pozaić rođen je 15. rujna 1945. u mjestu Selnica u župi Marija Bistrica od oca Janka i majke Agate rođene Salar. Odrastao je s desetero braće i sestara. U novicijat Družbe Isusove stupio je 1962. godine, a za svećenika je zaređen 1973. godine. Licencijat iz moralne teologije postigao je 1975. na Teološkom fakultetu Papinskoga sveučilišta Gregoriana u Rimu. Na istom je sveučilištu stekao doktorat teoloških znanosti iz područja moralne teologije s disertacijom *Eutanasia: L'insegnamento della Chiesa e la discussione teologico-morale contemporanea* ("Eutanazija: Crkveni nauk i suvremena moralno-teološka rasprava") 1984. godine. Nakon toga je na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu predavao fundamentalni i specijalni moral, a od 1991. do 1994. bio je angažiran na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu kao gost predavač i nositelj predmeta *La bioetica nella teologia morale* ("Bioetika u moralnoj teologiji"). Predavao je također kršćansku etiku na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu (danas Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu) sve do svojega umirovljenja (Šestak, 2020, 13).

Biskupsko pomazanje primio je 19. ožujka 2005. od zagrebačkoga nadbiskupa mons. Josipa Bozanića u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zagrebu. Sveti otac Franjo prihvatio je početkom 2017. godine molbu mons. Pozaića da prihvati njegovu ostavku na službu pomoćnoga biskupa zbog zdravstvenih razloga.

Kao predstojnik Filozofsko-teološkoga instituta Družbe Isusove od 1986. do 1991. organizirao je nekoliko znanstvenih simpozija, primjerice *Filozofija znanosti Rudera Boškovića* (1986.) i *Isusovci na vjerskom, znanstvenom i kulturnom području u Hrvata* (1990.). Prema prof. dr. sc. Hrvoju Juriću, predsjedniku Hrvatskoga bioetičkoga društva (2016.–2020.) i glavnomu tajniku Znanstvenoga centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku od 2014. godine, Valentin Pozaić bio je među prvima koji su promovirali bioetiku u Hrvatskoj. To je mogao učiniti na zavidnoj razini jer je između ostaloga boravio na uglednim bioetičkim ustanovama u Vatikanu, Španjolskoj, Engleskoj i Sjedinjenim Američkim Državama (Kožić i Ferber, 2020, 328). Primjerice, bio je član prestižne organizacije za bioetiku The

* Doc. dr. sc. Tadija Milikić, Fakultet filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Jordanovac 110, 10000 Zagreb, Hrvatska. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2097-8861>. E-adresa: tmilicic@ffrz.unizg.hr

Hastings Center u New Yorku, koja promiče etičke teme u zdravstvu, znanosti i tehnologijama. Godine 1986. osnovao je Centar za bioetiku (<https://bioetika.ffrz.hr/>), koji je vjerojatno prvi bioetički centar kod nas i koji danas djeluje u sklopu Fakulteta filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu. Bio je također jedan od osnivača Hrvatskoga katoličkoga liječničkoga društva 1991. godine.

Kao istinski promicatelj moralnih vrijednosti bio je član mnogih crkvenih organizacija usmjerenih na dobro pojedinca, obitelji i zajednice u cjelini: Vijeća za obitelj, Vijeća za nauk vjere, Vijeća za laike, Vijeća za život i obitelj te Vijeća za pastoral djelatnika u zdravstvu pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji.

O životu i djelovanju mons. Pozaića do sada je u dva navrata pisao prof. dr. sc. Ivan Šestak SJ u člancima: *Prigodom biskupskog redjenja Valentina Pozaića SJ: Bio–bibliografski zapis* u časopisu *Obnovljeni Život* (Šestak, 2005) te *Bibibliografski zapis u povodu 75. obljetnice života Valentina Pozaića, pomoćnoga zagrebačkoga biskupa u miru* u zborniku *Život biraj — elige vitam* (Šestak, 2020).

Mons. Pozaić bio je veoma plodan pisac. Kao znanstvenik i tražitelj istine u njezinu neiscrpnom bogatstvu naravne i nadnaravne stvarnosti, posebice se je istaknuo na području bioetičkoga istraživanja u vezi s ljudskim životom, osobito njegovim početkom i krajem. Sve je njegovo djelovanje bilo usmjereno na promicanje, prihvaćanje i obranu života. Osim brojnih znanstvenih članaka i drugih radova u periodici i zbornicima, objavio je također četiri autorske monografije: *Eutanasia: L'insegnamento della Chiesa e la discussione teologico–morale contemporanea* ("Eutanazija: Crkveni nauk i suvremena moralno–teološka rasprava") (Pozaić, 1985a), *Život dostojan života: Eutanazija u prosudbi medicinske etike* (Pozaić, 1985b), *Život prije rođenja: Etičko–moralni vidici* (Pozaić, 1990) i *Čuvari života: Radosti i tjeskobe djelatnika u zdravstvu* (Pozaić, 1998).

Kao biskup bio je prepoznatljiv po svojoj vjeri. Ona je uvijek bila neupitna, postojana, snažna i imala je svoja vlastita obrazloženja. Nju se je dalo prepoznati u njegovu odlučnom, uvjerenom i beskompromisnom navještaju evanđelja, kao i njegovoj unutarnjoj osobnoj usmjerenosti na autentično, vjerno i kreativno tumačenje Božje riječi. U svojem služenju kao biskup to je poglavito činio kroz svoje propovijedi i prigodne javne nastupe.

Mons. Valentin Pozaić, zagrebački pomoćni biskup u miru, preminuo je u ponedjeljak 15. svibnja 2023. godine. Istoga dana, njegov ispraćaj u Svećeničkom domu sv. Josipa predvodio je generalni vikar Zagrebačke nadbiskupije i moderator Nadbiskupskoga duhovnoga stola mons. Tomislav Subotičanec. Predvoditelj sprovodnih obreda u petak 19. svibnja 2023. godine na Gradskom groblju Mirogoj bio je zagrebački nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije mons. Dražen Kutleša. Misu zadušnicu nakon sprovodnih obreda u Bogoslužnom prostoru blaženoga Alojzija Stepinca na Kaptolu 28 predslavio je zagrebački nadbiskup u miru kardinal Josip Bozanić. Tjedan dana kasnije, u petak 26. svibnja 2023. godine, misu zadušnicu u Crkvi Bezgrješnoga začeća Blažene djevice Marije na Jordanovcu predslavio je provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove Dalibor Renić. Mjesec dana nakon njegove smrti u subotu 17. lipnja 2023. godine Hrvatsko katoličko liječničko društvo (HKLD) organiziralo

je Komemoraciju za mons. dr. Valentina Pozaića, pomoćnoga biskupa zagrebačkoga u miru, osnivača i prvoga duhovnoga asistenta HKLD–a u Dvorani Margarita Peraica u sjedištu Društva, Praška 6/II. O životu i djelu pokojnoga mons. Valentina Pozaića imali su svoje pisano izlaganje četiri predavača. Prof. dr. sc. Ivan Šestak SJ, dekan Fakulteta filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, prikazao je život i akademsko djelovanje preminuloga mons. Valentina Pozaića do njegova imenovanja biskupom, tj. do 2. veljače 2005. godine. Mons. Tomislav Subotičanec, moderator Nadbiskupskoga duhovnoga stola Zagrebačke nadbiskupije, predstavio je pastirsko služenje pomoćnoga biskupa zagrebačkoga mons. Valentina Pozaića od njegova imenovanja 2. veljače 2005. godine pa sve do razrješenja službe i svih dužnosti pomoćnoga biskupa zagrebačkoga 13. svibnja 2017. godine. Mons. Renzo Pegoraro, glavni tajnik Papinske akademije za život, osvrnuo se je na djelovanje biskupa Pozaića kao profesora na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu, kao člana uredništva Hrvatskoga programa Radio Vatikana, kao duhovnoga asistenta Europske federacije katoličkih liječničkih društava (Fédération Européenne d'Associations Médicales Catholiques) te kao bliskoga suradnika s Papinskom akademijom za život, osobito u vrijeme dok je njezin predsjednik bio mons. Elio Sgreccia. Prof. dr. sc. Ivan Bodrožić, aktualni duhovnik HKLD–a, posredstvom tajnika HKLD–a Andrije Miculinića, dr. med., podsjetio je na djelovanje mons. Valentina Pozaića kao prvoga duhovnoga asistenta HKLD–a od 1991. do 2018. godine. Izv. prof. dr. sc. Rok Čiviljak, predsjednik HKLD–a, govorio je o mons. Valentinu Pozaiću kao idejnom začetniku, utemeljitelju, duhovniku i teologu HKLD–a, te brižnom ocu svih liječnika i ljekarnika HKLD–a.

Iz veoma plodne, raznovrsne i bogate pisane ostavštine mons. Pozaića u ovogodišnjem tematskom sveščiću o pobačaju ponovno su objavljena dva njegova rada koja govore upravo o ljudskom životu iz humanističke i kršćanske perspektive. Oba rada na komplementaran način predstavljaju mons. Pozaića kao predanog i zauzetog znanstvenika u području vlastitoga bioetičkoga istraživanja, odnosno kao biskupa koji je prepoznatljiv po svjetlu, snazi i poslušnosti vjere. Svojim sadržajem, argumentacijom, kao i vjerom koja se kroz njih prenosi u skladu s evanđeoskom istinom “od vjere k vjeri” (Rim 1,17) ljubavlju djelotvornom (Gal 5,6), spomenuti radovi pridonose produbljivanju antropološko–humanističke dimenzije i osnaživanju teološko–kršćanske perspektive govora o pobačaju. U središtu obaju radova nalazi se zapravo tema života.

Prvi je rad pod naslovom *Rasprava o početku ljudskoga života* objavljen u časopisu *Obnovljeni Život* 1987. godine u formi znanstvenoga članka (Pozaić, 1987). U njemu se obrađuje vrijednost ljudskoga života kao temeljna društvena i crkvena vrijednost. Drugi je rad objavljen na mrežnim stranicama Informativne katoličke agencije 2013. godine kao zapis njegove prethodno održane propovijedi pod naslovom *Živite Blaženstva i sami ćete biti blagoslov* (Pozaić, 2013). U njoj se opisuje kršćanski život u skladu s blaženstvima koja su vrhunac Gospodnjega govora na gori. Prema mons. Pozaiću takav život nije ništa drugo do li blagoslov,

obećanje i radost. Zapravo, tek u njemu se ostvaruje najdublja naravna težnja ljudskoga bića za vlastitim potpunim i istinski ostvarenim ljudskim životom.

I u jednom i u drugom radu život se razumijeva i tumači kao temeljna ljudska i kršćanska vrijednost. Ona je bila toliko važna, vrijedna i draga mons. Pozaiću da je usmjerenost na njezino promicanje i ostvarivanje bitno određivala njegovo sveukupno ljudsko i kršćansko djelovanje. Službenu i javnu potvrdu te središnje vrijednosti svojega ljudskoga i kršćanskoga života mons. Pozaić učinio je u izboru vlastitoga biskupskoga gesla: “Život biraj!”

Literatura

- Kozić, Štefanija; Ferber, Marko (2020). Razgovor s Hrvojem Jurićem (II). *Čemu*, 16(27), 328–329.
- Pozaić, Valentin (1985a). *Eutanasia: L'insegnamento della Chiesa e la discussione teologico-morale contemporanea*. Roma: P.U.G.
- Pozaić, Valentin (1985b). *Život dostojan života: Eutanazija u prosudbi medicinske etike*. Zagreb: Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove.
- Pozaić, Valentin (1987). Rasprava o početku ljudskog života. *Obnovljeni Život*, 42(1), 47–61.
- Pozaić, Valentin (1990). *Život prije rođenja: Etičko–moralni vidici*. Zagreb: Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove.
- Pozaić, Valentin (1998). *Čuvari života: Radosti i tjeskobe djelatnika u zdravstvu*. Zagreb: Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove.
- Pozaić, Valentin (2013). Homilija mons. dr. Valentina Pozaića, pomoćnog biskupa zagrebačkog na svetkovinu Svih Svetih. *Zagrebačka nadbiskupija* (1. studenoga). <https://www.zg-nadbiskupija.hr/mobile.aspx?id=8134> (6.8.2023.)
- Šestak, Ivan (2005). Prigodom biskupskog redjenja Valentina Pozaića SJ: Bio–bibliografski zapis. *Obnovljeni Život*, 60(1), 105–116.
- Šestak, Ivan (2020). Bibliografski zapis u povodu 75. obljetnice života Valentina. U: I. Antunović et al. (ur.), *Život biraj — Elige vitam: Zbornik radova prigodom 75. rodendana msgr. prof. dr. sc. Valentina Pozaića umirovljenog pomoćnog biskupa Zagrebačke nadbiskupije* (str. 13–29). Zagreb: Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove Zagreb.